

Sygn. akt I ACa 372/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 listopada 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący :	SSA Małgorzata Wołczańska (spr.)
Sędziowie :	SA Joanna Naczyńska SO del. Aneta Pieczyrak-Pisulińska
Protokolant :	Katarzyna Noras

po rozpoznaniu w dniu 15 listopada 2018 r. w Katowicach
na rozprawie
sprawy z powództwa Towarzystwa (...) Spółki Akcyjnej w W.
przeciwko T. N.
o zapłatę
na skutek apelacji pozwanego
od wyroku Sądu Okręgowego w Częstochowie
z dnia 20 grudnia 2017 r., sygn. akt I C 228/15

- 1) oddala apelację;
- 2) nie obciąża pozwanego kosztami postępowania apelacyjnego;
- 3) przyznaje od Skarbu Państwa (Sądu Okręgowego w Częstochowie) na rzecz adwokat J. D. 3 321 (trzy tysiące trzysta dwadzieścia jeden) złotych, w tym 621 (sześćset dwadzieścia jeden) złotych podatku od towarów i usług, tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej pozwanemu z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.

SSO del. Aneta Pieczyrak-Pisulińska SSA Małgorzata Wołczańska SSA Joanna Naczyńska

Sygn. akt I ACa 372/18

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy w Częstochowie zasądził od pozwanego T. N. na rzecz powoda Towarzystwa (...) Spółki Akcyjnej w W. 95 000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 12 maja 2015 r. do dnia 31 grudnia 2015 r. i

z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016 r. oraz kwotę 9 672,77 zł tytułem kosztów procesu; nadto orzekł o kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej pozwanemu z urzędu.

Sąd Okręgowy ustalił, iż w dniu 10 lutego 2009 r. Sąd Rejonowy w L. w sprawie II K 768/08 uznał T. N. za (...). T. N. wymierzono karę (...). Wyrok uprawomocnił 18 lutego 2009 r. W dniu 17 lipca 2014 r. wszczęto sprawę o zapłatę zadośćuczynienia od Towarzystwa (...) na rzecz K. S. (1) kwoty 50 000 zł, na rzecz M. S. kwoty 30 000 zł i na rzecz K. S. (2) kwoty 30 000 zł. W dniu 12 listopada 2014 r. zawarta została ugoda. Towarzystwo (...) zobowiązało się zapłacić K. S. (1) - matce zmarłej kwotę 45 000 zł, a M. S. i K. S. (3) - rodzeństwu zmarłej po 25 000 zł. Zobowiązanie pozwanego Towarzystwa wykonane zostało 17 listopada 2014 r. T. N. nie brał udziału w tym postępowaniu sądowym, nie został o nim zawiadomiony.

K. S. (1) - matka zmarłej miała z córką bardzo dobre relacje. A. S. była jej najstarszym dzieckiem, pomagała w wychowywaniu młodszego rodzeństwa, pomagała w prowadzeniu domu, pomagała również finansowo. Z nią, jako najstarszą córką K. S. (1) wiązała swoją przyszłość. Śmierć córki wywołała u niej powstanie stresu pourazowego. Wystąpiła żałoba, która w wyniku doznanych cierpień została przedłużona. Podjęła leczenie psychiatryczne. Przyjmowała leki. Obecnie występują u K. S. (1) objawy przewlekłego cierpienia psychicznego, w celu stabilizacji emocjonalnej wymaga terapii psychologicznej. M. S. oraz K. S. (3) - młodsze rodzeństwo zmarłej, również mieli bardzo dobre relacje z siostrą, łączyły ich głębokie więzi psychiczne. Wspólnie się wychowywali, wspólnie spędzali czas, mieszkali w jednym rodzinnym domu. Nie dochodziło pomiędzy nimi do konfliktów, ich relacje były bliskie i prawidłowe. Oboje bardzo mocno przeżyli śmierć siostry. K. S. (2) nieco mniej starał się okazywać swoje cierpienia, czynił to z uwagi na przeżywające śmierć A. S., matkę i siostrę. W chwili śmierci M. S. miała 25 lat, K. S. (2) 22 lata. Po śmierci siostry przeżyli żałobę i związane z nią cierpienia psychiczne, które nie miały charakteru traumatycznego. Obecnie występują stabilizacja emocjonalna i proces pogodzenia się ze śmiercią siostry.

Wskazał Sąd Okręgowy, iż fakty decydujące o odpowiedzialności pozwanego wynikają z treści wyroku Sądu Rejonowego w C. z dnia 19 września 2012 r., którym to orzeczeniem sąd cywilny jest związany – art. 11 k.p.c. W tej sytuacji odpowiedzialność pozwanego za skutki zdarzenia, co do zasady jest przesądzona. Natomiast podstawą prawną żądania w sprawie o zapłatę przez Towarzystwo (...) zadośćuczynienia poszkodowanym był art. 446 § 4 k.c. – zgodnie, z którym sąd może także przyznać najbliższym członkom rodziny zmarłego odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę. W związku z brakiem udziału pozwanego w tym postępowaniu sądowym, które toczyło się przed Sądem Okręgowym w L., pod sygnaturą akt I C 729/14, i które zakończyło się zawarciem ugody między K. S. (1), M. S., K. S. (3) a Towarzystwem (...), zachodziła, zdaniem Sądu I instancji, konieczność ponownego dokonania ustaleń, które pozwoliłby na ocenę żądania, co do wysokości. Podał też Sąd, iż żądanie zapłaty zadośćuczynienia należy ocenić według kryteriów naruszenia dóbr osobistych osób uprawnionych w rozumieniu art. 23 k.c., 24 k.c. w zw. z art. 448 k.c. Kryteria te jednak nie zostały przez ustawodawcę sprecyzowane i stanowią katalog otwarty. Odnośnie wysokości zadośćuczynienia z art. 448 k.c. ustawodawca nie sprecyzował kryteriów jego ustalania, pozostawiając w tym zakresie swobodę sądowi orzekającemu. Zadośćuczynienie ma na celu kompensatę doznanej krzywdy, ma także na celu złagodzenie doznanych cierpień. Okoliczności wpływające na wysokość tego świadczenia, to między innymi: dramatyzm doznań, cierpienia moralne i wstrząs psychiczny. Jednocześnie wysokość zadośćuczynienia musi być rozważana indywidualnie i przedstawiać dla poszkodowanego odczuwalną wartość ekonomiczną, adekwatną do warunków gospodarki rynkowej, przy czym należy kierować się kryteriami zobiektywizowanymi, nie zaś poprzestawać na subiektywnych odczuciach pokrzywdzonego. Podkreślił Sąd, iż A. S. zginęła w wieku 27 lat będąc w zaawansowanej ciąży. Utrata najbliższego członka rodziny w tak bardzo dramatycznych okolicznościach niewątpliwie związana jest z bardzo dużym poczuciem krzywdy, we wszystkich aspektach jej szeroko rozumianego znaczenia. Skutek deliktu w postaci śmierci osoby najbliższej powoduje naruszenie dobra osobistego pod postacią prawa do życia w rodzinie, czyli prawa do szczególnej więzi emocjonalnej łączącej najbliższych członków rodziny, a zwłaszcza, dzieci z rodzicami. Ta szczególna więź jest objęta ochroną przez art. 23 i 24 k.c. i stanowi ją krzywda wynikająca z pozbawienia prawa do życia z rodzicami i pielęgnacji łączącej ich więzi rodzinnej. Sąd Okręgowy, uznał zatem, iż nie ulega wątpliwości, że naruszone zostały dobra osobiste K. S. (1), M. S. i K. S. (2) w postaci prawa do „życia w więzi rodzinnej”. Ból i cierpienia K. S. (1) po utracie córki, zdaniem Sądu,

przybrały większe niż u pozostałych poszkodowanych nasilenie. Jak wynika z opinii biegłych psychologa i psychiatry skutki występują również obecnie, żałoba uległa znacznemu przedłużeniu. W przekonaniu Sądu zawarcie ugody przez powoda - Towarzystwo (...) z K. S. (1) i wypłacenie jej kwoty 45 000 zł zadośćuczynienia było uzasadnione, co do zasady i co do wysokości. Podobnie uzasadnione było zawarcie ugody z M. S. i K. S. (2) i wypłacenie im kwot po 25 000 zł zadośćuczynienia. Wypłacone kwoty były adekwatne do poczucia doznanej przez poszkodowanych krzywdy, doznanego cierpienia i bólu po utracie osoby najbliższej. Nie są to wygórowane kwoty zadośćuczynienia. Uznał nadto Sąd Okręgowy, iż poczucie krzywdy sprawcy wypadku nie zwalnia go z odpowiedzialności naprawienia szkody, nie ma także wpływu na wysokość żądania. Podobnie poniesiona odpowiedzialność karna nie jest okolicznością zwalniająca od odpowiedzialności cywilnej.

Następnie wskazał Sąd, iż odpowiedzialność pozwanego w stosunku do powodowego Towarzystwa wynika z art. 43 pkt 1 i 3 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych, zgodnie z którym zakładowi ubezpieczeń oraz Ubezpieczeniowemu Funduszowi Gwarancyjnemu, w przypadkach określonych w art. 98 ust. 2 pkt 1, przysługuje prawo dochodzenia od kierującego pojazdem mechanicznym zwrotu wypłaconego z tytułu ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych odszkodowania, jeżeli kierujący wyrządził szkodę umyślnie, w stanie po użyciu alkoholu lub w stanie nietrzeźwości albo po użyciu środków odurzających, substancji psychotropowych lub środków zastępczych w rozumieniu przepisów o przeciwdziałaniu narkomanii, nie posiadał wymaganych uprawnień do kierowania pojazdem mechanicznym, z wyjątkiem przypadków, gdy chodziło o ratowanie życia ludzkiego lub mienia albo o pościg za osobą podjęty bezpośrednio po popełnieniu przez nią przestępstwa. Szkada wyrządzona została przez pozwanego w stanie po spożyciu alkoholu, bez posiadania uprawnień do kierowania pojazdem mechanicznym, co przesądzone zostało w wyroku w sprawie karnej, natomiast wysokość zadośćuczynienia zasługuje na uznanie i akceptację. W tej sytuacji, w ocenie Sądu I instancji, żądanie regresowe zapłaty wypłaconej przez powoda kwoty 95 000 zł tytułem zadośćuczynienia należało uwzględnić w całości. O odsetkach Sąd orzekł na podstawie art. 481 k.c., zaś o kosztach procesu na podstawie art. 98 k.p.c.

W apelacji pozwany domagał się zmiany zaskarżonego wyroku przez oddalenie powództwa ewentualnie jego uchylecia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania. Skarżący zarzucił:

- naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. przez dowolną ocenę zebranego w sprawie materiału dowodowego i brak jego wszechstronnego rozważenia prowadzące do przyjęcia, że pozwany jest zobowiązany do zwrotu na rzecz powoda wypłaconej rodzinie zmarłej A. S. zadośćuczynienia w łącznej kwocie 95 000 zł;
- naruszenie art. 227 k.p.c. przez pominięcie przy rozpoznawaniu sprawy dowodu z zeznań pozwanego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie, gdyż zaskarżony wyrok jest trafny. W pierwszej kolejności stwierdzić należy, że Sąd Okręgowy ustalił stan faktyczny niewadliwie, dokonane ustalenia mają oparcie w zgromadzonym materiale dowodowym. Ocena dowodów została przeprowadzona przez Sąd I instancji w sposób zgodny z zasadą swobodnej oceny zawartą w treści art. 233 § 1 k.p.c., w żadnym wypadku ocena ta nie jest oceną dowolną. Jako zatem właściwe, ustalenia Sądu Okręgowego należy podzielić, co powoduje że Sąd Apelacyjny uznaje je za własne. Zauważyć przy tym można, iż jakkolwiek apelujący sformułował zarzut naruszenia przepisu procesowego, a to wskazanego art. 233 § 1 k.p.c., to z uzasadnienia tego zarzutu wynika, iż apelacja w istocie nie kwestionuje ustaleń faktycznych lecz zmierza do zakwestionowania obowiązku zwrotu przez pozwanego wypłaconego przez powoda zadośćuczynienia na rzecz osób bliskich zmarłej A. S. ewentualnie do ograniczenia jego zakresu przez podważenie wysokości spełnionych świadczeń. Zdaniem skarżącego wypłacone przez powoda na rzecz matki i rodzeństwa zmarłej kwoty w łącznej wysokości 95 000 zł są nadmierne i nieadekwatne do ich krzywdy. Tak postawione zarzuty nie dotyczą ustaleń faktycznych lecz przynależą do sfery stosowania prawa materialnego, co może uzasadniać zarzuty naruszenia prawa materialnego, a nie procesowego. Przy czym kwestię właściwego zastosowania prawa materialnego sąd II instancji jest zobowiązany uwzględnić z urzędu, w granicach zaskarżenia, niezależnie od podniesionych w apelacji zarzutów.

Stwierdzić zatem trzeba, że zaskarżony wyrok nie narusza prawa materialnego. Przed uściśleniem oceny prawnej zaprezentowanej przez Sąd Okręgowy oraz odniesieniem się do twierdzeń apelacji odnieść się jeszcze należy do zarzutu związanego z nieprzesłuchaniem pozwanego jako strony przez Sąd I instancji. I tak niezależnie od tego, że Sąd Okręgowy miał podstawy do przyjęcia, że niestawiennictwo pozwanego na rozprawę wyznaczoną na dzień 7 grudnia 2017 r. jest nieusprawiedliwione, skoro nie zostało dostarczone w wymaganym trybie zaświadczenie potwierdzające niemożność stawiennictwa (art. 214¹ § 1 k.p.c.) nadto pełnomocnik nie potrafił wyjaśnić, jakie są przyczyny nieobecności pozwanego (k. 265) to przede wszystkim wskazać trzeba, że w świetle art. 299 k.p.c. dowód z przesłuchania stron (de facto ograniczony do zeznań pozwanego) był zbędny. Z mocy przytoczonego przepisu dowód z przesłuchania stron ma charakter subsydiarny, a w niniejszej sprawie istotne dla rozstrzygnięcia sprawy okoliczności wyjaśnione zostały za pomocą innych środków dowodowych. W tym co do sytuacji pozwanego, która została przedstawiona w pismach procesowych i nie była negowana przez stronę powodową, poza tym zeznawał świadek - matka pozwanego W. T.. Natomiast powoływana na rozprawie apelacyjnej przez pełnomocnika skarżącego chęć uczestnictwa przez niego w rozprawie celem przeproszenia za spowodowanie wypadku, w którym zginęła A. S., o tyle była bezprzedmiotowa, że w procesie tym nie uczestniczyły osoby bliskie zmarłej, które na skutek jej śmierci zostały skrzywdzone, a które winny być adresatem tego rodzaju oświadczenia. Zresztą w sprawie nie było kwestionowane, że pozwany usiłował przeprosić rodzinę A. S., i że bardzo żałuje, iż doprowadził do tragedii, która dotknęła osobę mu również bliską.

Przechodząc do rozważań natury prawnej wskazać należy, iż podstawą roszczenia regresowego powodowego zakładu ubezpieczeń skierowanego przeciwko pozwanemu był, zasadnie powołany przez Sąd Okręgowy, art. 43 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (t. j. Dz. U. z 2018 r., poz. 473). W myśl powołanego przepisu zakładowi ubezpieczeń przysługuje prawo dochodzenia od kierującego pojazdem mechanicznym zwrotu wypłaconego z tytułu OC posiadaczy pojazdów mechanicznych odszkodowania, jeżeli kierujący nie posiadał uprawnień do kierowania pojazdem lub znajdował się w stanie nietrzeźwości (...). Dyspozycja tego przepisu została zaś wypełniona, gdyż pozwany kierując samochodem ubezpieczonym w ramach ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych w powodowym zakładzie ubezpieczeń, był w stanie nietrzeźwym oraz nie posiadał wymaganych uprawnień, kiedy to doprowadził do wypadku drogowego, w wyniku którego poniosła śmierć A. S., a jej matce oraz siostrze i bratu powód wypłacił zadośćuczynienie. Wypłata na rzecz osób pośrednio poszkodowanych – osób bliskich zmarłej nastąpiła z tytułu zawartej umowy ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej między posiadaczem pojazdu mechanicznego kierowanego przez pozwanego i powodowym zakładem ubezpieczeń (art. 822 § k.c.). Zakres odpowiedzialności gwarancyjnej zakładu ubezpieczeń naprawiającego szkodę za sprawcę jest limitowany zakresem odpowiedzialności samego sprawcy deliktu. Wobec śmierci bezpośrednio poszkodowanej A. S. jej bliscy byli uprawnieni do zadośćuczynienia za doznaną z tym krzywdę. Przy czym, z uwagi na to że śmierć miała miejsce po 3 sierpnia 2008 r. podstawą prawną ich roszczenia nie był powołany przez Sąd Okręgowy art. 448 k.c., lecz art. 446 § 4 k.c., który wszedł w życie z tym dniem (por. ustawa z dnia 30 maja 2008 r. o zmianie ustawy- Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw, Dz. U. nr 116, poz. 731). Na tle regulacji tego przepisu należało zatem ocenić: czy wypłacone na rzecz bliskich A. S. świadczenia są odpowiednie. W okolicznościach sprawy nie sposób zgodzić się z pozwanym, że zadośćuczynienia na rzecz: matki zmarłej w kwocie 45 000 zł, oraz na rzecz dwójki jej rodzeństwa w kwotach po 25 000 zł są świadczeniami zawyżonymi. Przeciwnie w sytuacji, gdy uwzględni się, że zmarła w chwili zdarzenia była w siódmym miesiącu ciąży, a dziecka także nie udało się uratować to uznać należy, iż wypłacone przez powoda świadczenia jawią się jako niewygórowane, wręcz skromne w obliczu krzywdy związanej z bezpowrotną utratą przez K. S. (1), M. S. i K. S. (2) osoby im bliskiej, nie tylko z racji formalnych więzi pokrewieństwa, ale i faktycznych relacji bliskości, które ich łączyły ze zmarłą.

Podkreślić w tym miejscu wypada, że stanowiący podstawę zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę spowodowaną cierpieniami psychicznymi na skutek śmierci osoby bliskiej wskazany art. 446 § 4 k.c. nie zawiera żadnych wskazań, co do kryteriów ustalania wysokości przewidzianego w nim świadczenia. Przewiduje on jedynie, że suma zadośćuczynienia ma być odpowiednia. Do zasądzenia zadośćuczynienia za śmierć osoby bliskiej powinny zachodzić okoliczności, wskazujące na to, że śmierć osoby bliskiej stała się dla osób najbliższych źródłem udręczeń

moralnych. Okoliczności wpływające na wysokość zadośćuczynienia na gruncie art. 446 § 4 k.c., to m.in.: dramatyzm doznań osób bliskich zmarłego, poczucie osamotnienia, cierpienia moralne i wstrząs psychiczny wywołany śmiercią osoby najbliższej, rola jaką w rodzinie pełniła osoba zmarła, charakter i rodzaj zaburzeń w prawidłowym funkcjonowaniu pozostałych członków rodziny, stopień w jakim pozostali członkowie będą umieli odnaleźć się w nowej rzeczywistości i na ile zdolni są zaakceptować obecny stan rzeczy, skorzystanie z pomocy fachowej w czasie radzenia sobie w tej trudnej sytuacji, ewentualny proces leczenia doznanej traumy mający na celu pomoc w odbudowie struktury rodziny. Oczywistym pozostaje, że przesłanką konieczną dla wystąpienia z roszczeniem z art. 446 § 4 k.c. nie jest krzywda, która przyjmuje postać medycznie stwierdzalnej choroby (np. depresji, nerwicy, itp.). Okoliczności tego rodzaju mogą jedynie uzasadniać przyznanie wyższego zadośćuczynienia. Przepis art. 446 § 4 k.c. nie odwołuje się wprost do kryterium bólu zakładając, że utrata osoby najbliższej zawsze wywołuje ból. Odczuwanie bólu nie wymaga dowodu. Krzywdę, o jakiej mowa trudno wycenić. Należy nadto mieć na uwadze, że zadośćuczynienie powinno przedstawiać odczuwalną wartość ekonomiczną, tak aby nie doszło do deprecjacji krzywdy, którą ma ono łagodzić. Zasadniczą funkcją zadośćuczynienia jest bowiem funkcja kompensacyjna, gdyż jego celem jest złagodzenie cierpienia wywołanego utratą osoby bliskiej. Zatem, aby ten cel osiągnąć świadczenie z tego tytułu musi stanowić odczuwalną wartość ekonomiczną. Śmierć osoby bliskiej to ogromna dolegliwość psychiczna dla członka rodziny zmarłego, a jej skutki rozciągają się na całe jego dalsze życie. W świetle powołanych uwag o charakterze ogólnym nie może więc budzić wątpliwości, że zarzuty skarżącego podważające wysokość sum wypłaconych bliskim zmarłej tytułem zadośćuczynienia w istocie zmierzają do zdeprecjonowania ich krzywdy przez twierdzenie, że kwoty te były nadmierne. Świadczenia w niższej wysokości niż wypłacił je powód w żaden bowiem sposób nie spełniłyby funkcji kompensacyjnej. Podkreślić również należy, iż na umniejszenie świadczeń bliskim zmarłej A. S. nie mógł wpływać fakt, iż wystąpili oni o wypłatę zadośćuczynienia po kilku latach od tragicznego zdarzenia. Nadto nie było podstaw, aby przyjmować, że zmarła przyczyniła się do szkody, gdyż jako kobieta w zaawansowanej ciąży nie miała obowiązku korzystania z pasów bezpieczeństwa (art. 39 ust. 2 pkt 2 ustawy prawo o ruchu drogowym (j. t. Dz. U. z 2018 r., poz. 1999)). Forsowany w początkowej fazie sporu z bliskimi zmarłej przez powoda ten argument był bezzasadny, trafnie więc zakład ubezpieczeń ostatecznie zawierając z powodami ugodę sądową (obecnie kontestowaną przez pozwanego) na kwoty zbliżone do zgłoszonych przez nich w pozwie, od tego zarzutu odstąpił. Natomiast konsekwencją braku zawiadomienia pozwanego, w trybie art. 84 k.p.c., o procesie wytoczonym przez matkę i rodzeństwo zmarłej przeciwko zakładowi ubezpieczeń była dopuszczalność podniesienia przez pozwanego zarzutu o niewłaściwym prowadzeniu tamtego postępowania przez zakład ubezpieczeń. Trafnie też, poprzez przeprowadzenie postępowania dowodowego obejmującego zeznania świadków oraz dowód z opinii psychologiczno-psychiatrycznej, Sąd Okręgowy przeprowadził kontrolę odnośnie do prawidłowości ustalenia wysokości świadczeń należnych bliskim zmarłej. W wyniku przeprowadzonego postępowania, jak już zaznaczono, Sąd I instancji wysnuł zasadne wnioski, które nie potwierdziły zarzutów skarżącego o zawyżeniu wypłaconych przez powoda na rzecz poszkodowanych sum. Poza tym stwierdzić jeszcze trzeba, w związku z zarzutami apelacji, że odbycie kary pozbawienia wolności nie uwalnia pozwanego od konsekwencji popełnionego przestępstwa, - które stanowi delikt cywilny, w płaszczyźnie odpowiedzialności cywilnej. Oczywistym bowiem jest, że poniesienie odpowiedzialności karnej nie znosi odpowiedzialności cywilnej. Żal i skrucha pozwanego, w obliczu niewysokich kwot wypłaconych bliskim zmarłej, także nie mogą prowadzić do wniosku, że wypłacone świadczenia były nadmierne.

Zaakcentować jeszcze należy, iż w przekonaniu Sądu Apelacyjnego, w ustalonych okolicznościach sprawy nie ulega wątpliwości, że krzywda matki i rodzeństwa A. S. wywołana śmiercią odpowiednio dziecka i rodzeństwa była – oceniając według kryteriów obiektywnych - jedną z najbardziej dotkliwych i najmocniej odczuwalnych z uwagi na rodzaj i siłę więzów rodzinnych oraz rolę pełnioną w rodzinie przez – w tym wypadku – córkę i siostrę. Przy czym utrata dziecka przez rodzica jest bardziej piętnująca niż utrata rodzeństwa ze względu na sprzeczność z naturalnym procesem życia. Śmierć dziecka dla rodzica jest tragedią szczególnego rodzaju, gdyż zrywa więzi emocjonalne, które z założenia winny funkcjonować aż do końca życia rodzica, ponieważ naturalną kolejną rzeczą jest to, że rodzice umierają jako pierwsi w wyniku naturalnego procesu zastępowania pokoleń. Śmierć dziecka przed rodzicem stanowi zaburzenie naturalnego porządku świata. W odniesieniu do K. S. (1) krzywda jest tym bardziej dotkliwa, że śmierć nastąpiła nagle w wypadku komunikacyjnym i dotknęła młodą kobietę w pełni sił, będącą w zaawansowanej ciąży. K. S. (1) wraz ze śmiercią A. S. straciła bezpowrotnie nadzieję na stworzenie wielopokoleniowej rodziny z najstarszą

córką. Ta okoliczność powoduje, że wypłacone na jej rzecz zadośćuczynienie zasadnie opiewało na wyższą sumę niż rodzeństwa zmarłej. Jakkolwiek, wyjątkowy tragizm śmierci siostry będącej w zaawansowanej ciąży niewątpliwie spotęgował również krzywdę rodzeństwa zmarłej. Konkludując stwierdzić należy, iż brak jest podstaw do podzielenia zarzutów apelującego kwestionujących zasadność i wysokość zasądzonych od niego na rzecz powoda tytułem regresu kwot.

Orzeczenie Sądu Apelacyjnego uzasadnia art. 385 k.p.c., a w zakresie kosztów postępowania apelacyjnego art. 102 k.p.c. w zw. z art. 108 § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c., który to przepis zastosowano mając na uwadze trudną sytuację osobistą i majątkową pozwanego. O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej pozwanemu z urzędu w postępowaniu apelacyjnym orzeczono na mocy § 8 ust. 6 w zw. z § 16 ust. 1 pkt 2) rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (dz. U. z 2015 r., poz. 1714).

SSO del. Aneta Pieczyrak-Pisulińska SSA Małgorzata Wołczańska SSA Joanna Naczyńska